

ἀναλογίαν· τὴν ὀρεῖλοις ὠσαύτως κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸν ἀλλόκοτον ἀλλ' ἀξιοσημείωτον κόπμον δι' οὗ τὸ ἔνδον εἶναι ἐπιτολισμένον. Οὐδὲν μαγευτικώτερον τῶν περιγραφῶν τῶν σπηλαίων ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τῶν ἐπισκεφθέντων αὐτά. Ἡ μεγαλοπρέπεια τῶν παλατιῶν τῶν ἐκτισμένων ἐν ταῖς νέρσις ὑπὸ τῆς ἀνατολικῆς φαντασίας, θά ἤτο ἀνάξια, μεταφερομένη εἰς τὰς ἐμφαντικὰς διηγήσεις τῶν ἔδοιπόρων, νὰ παραβηθῆ μετὰ τὰς καταθρόνους· ταύτας κατοικίας ἐν αἷς κατέβησαν. Πενταχθὲν δὲν δύνανται νὰ ἐφαρμόσωσι τὰς τετριμμένας φράσεις ὅτι δηλ. εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος εὐρίσκονται μεγαλοπρεπεῖς ἀλαβάστρινος κίονες ὅτε μὲν μεμονωμένοι, ὅτε δὲ οἱ ἡμίσεις ἐν τῷ τοίχῳ πρὸς κεκολλημένοι, καὶ ἄλλοτε καταπεφορτισμένοι ἀπὸ ἀκατανόητον πλουτοῦ· ἐῶ μὲν θωμοί, ἐκεῖ δὲ ὀβελίσκοι, καὶ παρέχει περίεργοι παρωτίδες μυρία φῶτα ἀναδίδουσαι· εἰς τὴν λάμψιν τῶν δάξων καὶ πάλιν ἐγλυφῆ μὲν εἰς ἅπαντας τοὺς θόλους, κορωνίδες δὲ εἰς ἅπαντας τοὺς τοίχους, καὶ ἀνάγλυφα παντοειδῆ εἰς πάντας τοὺς τέπους· καὶ εἰς αὐτὸ τὸ δαπέδον δὲν ἐγκαταλείπουσι δὲ μίαν αἶθουσαν πεπλουτισμένην μετὰ τοὺς πολυτιμότερους ὠραϊσμοὺς τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἣ διὰ νὰ εἰσέλθωσι εἰς αἶθουσαν ἐπιπλουσιωτέραν.

Μὲ μέγαν δὲ ἐπὶ τέλους κόπον ἐξέρχονται εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, διατρέξαντες τόσα θαυμάσια συγκρίνοντες δὲ ἐπειτα ταῦτα μετὰ τὰς ὑπογείους ὠραϊότητος βλέπουσιν ὅτι ἐκεῖναι ὦν τὸ ἐξωτερικὸν ἐστιαγραρῆσμεν εἶναι ἀάξια τῆς προσοχῆς των.

Πρέπει ὅμως καὶ νὰ εἰπωμεν ὅτι πολλὰ ὀρεῖλει τις νὰ ἀποφύγη εἰς τὰς πομπώδεις ταύτας καὶ κλασικὰς περιγραφὰς τῶν ἐνδοτέρων τῶν σπηλαίων. Ὁ μέλλων νὰ καταβῆ ἐντὸς σπηλαίου καὶ ἔχων πλήρη τὴν κεφαλὴν του ἐξ ὅτων ἀνέγνωσε ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τοῦτου εἰς τὰς περισσοτέρας τῶν σπηλαίων περιγραφὰς θέλει ἀνέλθει τὰ μέγιστα δυσπρεσθημένως καθ' ὅσον αἱ ἐλπίδες του θά ψευθῶσι. Τὰ σπήλαια δὲν εἶναι ἀξιοθαύμαστα ἢ διὰ τὸν περιηγητὴν ὅστις τὸ ἐπισκέπτεται, τὸν γνωρίζοντα ὅμως καλῶς τὴν ἀξίαν των καὶ μὴ ζητοῦντα ὅ,τι δὲν δύνανται νὰ τῷ παραστήσωσι. Εἶναι ἀληθέστατον, γενικῶς, ὅτι οἱ κοῖχοι τῶν σπηλαίων δὲν εἶναι ποσῶς γυμνοί· ἐπίσης· ἀληθέστατον εἶναι ὅτι ἡ ὕλη του ἢ κοσμοῦσα αὐτὰ εἶναι ἀλάβαστρος· καὶ τῶντι ὁ ἀλάβαστρος τὸν ὅποιον μεταχειρίζομεθα ὠρῶσεται ἐκ τῶν ἔνδον τῶν σπηλαίων. Ἀλλὰ δὲν πρέπει καὶ νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὁ ἀλάβαστρος τῶν σπηλαίων εἶναι λεῖος, στιλπνός, πάντοτε πλούσιος χρωμάτων, ὡς ἐκεῖνον τὸν ὅποιον βλέπομεν εἰς τὰ παλάτια καὶ ναοὺς μας· ἡ ἐπιφάνειά του ἐν τῇ φυσικῇ αὐτῆς καταστάσει, εἶναι ἀκατέρχαστος καὶ τραχεῖα, καὶ μόνον διὰ τῆς λευκότητος διακρίνεται. Ἀκόμη δὲν πρέπει νὰ πιστεύσωμεν ὅτι τὰ σχήματα τῶν ἀλαβαστρίνων τούτων ὄγκων εἶναι τῶσον κανονικὰ ὡς ὑποθέτουσιν οἱ πλείστοι τῶν ἔδοιπορῶν τῶν ὄγκος τις μὴκυνόμενος κατέρχεται ἐκ τοῦ θόλου τοῦ σπηλαίου μέχρι τοῦ δαπέδου, σχηματίζων τοιοῦτοτρόπως ὠραϊότατον κίονα· ἐνῶ ἕτερος ὄγκος ὑψοῦται ἐπὶ τοῦ δαπέδου πλινθηδὸν εἰς ἀξὺ ἀπολήγων,

σχηματίζων καὶ οὗτος θωμόν τινα ἢ πυραμίδα. Ἀλλὰ πρὸς τὸ θάθος δὲν ὑπάρχουσιν μῆτε κίονες, μῆτε πυραμάδες, μῆτε πυραμίδες, μῆτε θωμοὶ διότι εἰς κἀνὲν μέρος τῶν ἀλαβαστρίνων τούτων ὄγκων δὲν ὑπάρχει, ἢ ἄρμονία καὶ ἀκριβεία τῶν διαφορῶν στοιχειωτικῆς ἀρχιτεκτονικῆς μας. Διὰ νὰ ἐνοηθῆ τις πόσον κί διηγήσεις τῶν ἐθουσιόντων τούτων περιηγητῶν εἶναι ὑπερβολικαί· ἀρκεῖ νὰ μάθῃ πῶς σχηματίζονται διάφοροι οὗτοι ἀλαβάστρινος σωροί, εἴτινες εἶναι τὸ ἀντικείμενον τόσον πομπῶδων θαυμασῶν. Τὸ ἐκτείνω δὲ μεταξὺ τῶν ἀναριθμητῶν ἐξαγωγῶν αἰτίνας κατακόπτουσι τὸν βράχον ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται ἡ ὑπερφυγμένη τὸ σπήλαιον, προσλαμβάνει κατὰ τὴν ἐπιπέδου πορείαν του ἀπροσδιόριστον τιτανώδη ὕλην· ἣτις ἐστὶ τὸ κύριον τοῦ ἀλαβάστρου φυσικτικόν· ἐκτείνω δὲ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ θόλου τοῦ σπηλαίου, συμπιέζονται ὑπὸ τὸ σχῆμα μικρῶν βανίδων αἰτίνας μένουσιν ἐνταῦθα κρεμάμεναι εἰς ἀπροσδιόριστον καιρὸν καὶ τελευταίον πίπτουσι ἐπὶ τοῦ δαπέδου ὅτε δὲν ἐπινοῦνται νὰ σταθῶσιν ἐναέριαι ἐπὶ τῆς ὀροφῆς, γινόμεναι ὁμώδεις. Αἱ σταλαγματίαι οὗτοι τοῦ ὕδατος τῆς ἐπιρροῆς τοῦ ἀέρος ἐγκαταλείπουσι τὴν τιτανώδη ὕλην ἢν μέχρι τοῦδε ἐκράτουν διαλελυμένην, ἢ τιτανώδης δ' αὕτη ὕλη ἐνούμενη ἐπὶ τῶν μερῶν τοῦ βράχου μετ' ὧν τὸ ὕδωρ ἦτον εἰς γραμμὴν παράλληλον σχηματίζει τὸν ἀλάβαστρον. Εἰς τὸ σημεῖον δὲ τὸ παραχρὸν δίοδον εἰς τὸ ὕδωρ, προεκτείνεται μικρὰ ἐξοχὴ τοῦ ἀλαβάστρου εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁποίας μία βανὶς ὕδατος μένει ἀδικόπως κρεμυμένη· καὶ διὰ τῶν νέων κατακαθισμάτων αἴτινα τὸ ὕδωρ πάντοτε καταλείπει, ἡ ἐξοχὴ ἀκαταπαύτως αὐξάνει, ὅχι μόνον κατ' ἐξοχὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ διαμέτρους. Ἐξ ἄλλου δὲ μέρος τοῦ ὕδατος πίπτου ἐπὶ τοῦ δαπέδου τελευτᾷ ἐναποθέτον τὴν τιτανώδη ὕλην ἢν περιεῖχε, ἐνθα σχηματίζει δεύτερον κατακαθίσμα κίονων ἀκριβὸς ἐπὶ τοῦ ἐτέρου, καὶ τοιοῦτοτρόπως αὐξάνει πρὸς τὸν θόλον διευθυνομένην ἐνῶ τὸ τοῦ θόλου αὐξάνει πρὸς τὸ δαπέδον διευθυνομένην. Εἰς ἀπροσδιόριστον λοιπὸν σημεῖον τὰ μὲν δὲ ταῦτα κατακαθίσματα ἐνούονται τὸ δὲ ὕδωρ ἐξακολουθεῖ ἀναβλύζον ἐφ' ὅλων τῶν πλευρῶν των καὶ ἐναποθέτον ἀλαβάστρον· ἢ ἐνωσὶς των δὲ πύραυλα σχηματίζει ἓνα ὄγκον ἀναστομούμενον πρὸς τὰ κάτω καὶ ἄνω τοῦ σπηλαίου. Εὐχάριστον εἶναι νὰ φαντάσθῃ τις ἀπόσας τὰς ἀνωμαλίας ὄγκου σχηματισθέντος πρὸ οὐστήμας ἀλληλοδιαδόχων τοιούτων ἀλείψων. Ὁ ὄγκος οὗτος εἰς τῆς ἀπλότητι των ἐξηγηθεῖται ὡς ἡνωμένα ἀπλῶς διὰ τῆς φυσικῆς ἐξωτερικῆς μορφῆς αὐτῶν, ὀνομάζουσι σχεδὸν πανταχοῦ τὰς ὑποτιθέμενας στήλας λαμπάδας, καὶ ἡ ἔκφρασις αὕτη εὐφραίνει τὰ μέγιστα πρὸς τὴν μορφήν καὶ σχῆμα των· ἀλλ' αὐταὶ εἶναι γιγάντια λαμπάδες λαμπρᾶς λευκότητος. Οἱ γεωλόγοι καλοῦσι σταλακτίων μὲν ἐκ τῆς κορυφῆς κατεργόμενον μέρος· σταλαμίτων δὲ ἐπὶ τοῦ δαπέδου ἀναπαυόμενον. Πάμπολλοι δὲ ἀρχιτεκτονικοὶ τοιοῦτοι εὐρίσκονται εἰς διαφόρα σπήλαια. Ὁ καταβαίνων εἰς βαθεὰ τῆς γῆς χάσμα καὶ τὰς ἀλλοκότους καμπὰς ὑπερμεγέθους σπηλαίων καὶ τὰς ἀκολοθῶν, μετὰ γλήνιον ὀφθαλμὸν θαυμάζει τὰς